



Predmet br.: S1 1 K 044237 24 Krž 8

Datum donošenja: 23.10. 2024. godine

Pred vijećem u sastavu: Sudija Staniša Gluhajić, kao predsjednik vijeća
Sudija Hilmo Vučinić, kao član vijeća
Sudija Amela Huskić, kao član vijeća

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

Optuženog Rade Grujića

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Eldina Biuk

Branilac optuženog:

Advokat Petko Pavlović

Broj: S1 1 K 044237 24 Krž 8
Sarajevo, 23.10.2024. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine (Sud BiH) u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudije Staniše Gluhajića, kao predsjednika vijeća, te sudija Hilma Vučinića i Amele Huskić, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Dženane Deljić Blagojević u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Rade Grujića zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka g) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona, povodom žalbe Tužilaštva Bosne i Hercegovine, advokata Petka Pavlovića i Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći Ministarstva pravde BiH, sve izjavljene protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1 K 044237 23 Kri od 29.02.2024. godine, nakon održane javne sjednice vijeća, u prisustvu tužitelja Tužilaštva BiH Eldine Biuk, te optuženog Rade Grujića, kao i njegovog branioca advokata Petka Pavlovića, kao i u odsustvu uredno obavještenog punomoćnika oštećene Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Ministarstva pravde BiH, na osnovu člana člana 313. ZKP BiH, dana 23.10.2024. godine, donio je:

P R E S U D U

Žalba Tužilaštva BiH, te branioca Petka Pavlovića, kao i žalba punomoćnika oštećene A3 **SE ODBIJAJU KAO NEOSNOVANE**, te se presuda Suda BiH broj: S1 1 K 044237 23 Kri od 29.02.2024. godine, potvrđuje.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. TOK POSTUPKA

1. Prvostepenom presudom Suda BiH broj: broj S1 1 K 044237 23 Kri od 29.02.2024. godine, optuženi Rade Grujić oglašen je krivim da je radnjama opisanim u izreci navedene presude, počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1 tačka g), u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH. Slijedom navedenog, optuženi Grujić je na osnovu navedenih zakonskih odredbi, a uz primjenu odredbi iz člana 285. stav 1. ZKP BiH, te

odredbi članova 39., 42., stav 1. i 2., zatim člana 48. stav 1. i člana 49. tačka b) KZ BiH osuđen na kaznu zatvora u trajanju 6 (šest) godina. Također, na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi je oslobođen obaveze da naknadi troškove krivičnog postupka koji u cjelini padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

2. Također istom presudom, je djelimično usvojen imovinskopravni zahtjev na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH, te je optuženi Grujić obavezan da oštećenoj A-3 na ime nematerijalne štete, isplati ukupan iznos od 10.000 KM (deset hiljada kovertibilnih maraka), sve sa zakonskim zateznim kamatama od dana podnošenja zahtjeva, odnosno od 5.10.2023. godine, a sve u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja. U preostalom dijelu postavljenog imovinskopravnog zahtjeva oštećena je upućena na parnični postupak.

II. ŽALBE

3. Protiv prvostepene presude, žalbu je izjavila tužiteljica Tužilaštva Bosne i Hercegovine Eldina Biuk, zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji, na osnovu člana 300. ZKP BiH, sa prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženom izrekne kazna zatvora u dužem trajanju.
4. Nadalje, žalbu je izjavio i branilac optuženog Rade Gojića, advokat Petko Pavlović zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d), i), k) i stav 2. ZKP BiH, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH, povrede Krivičnog zakona iz člana 298. stav 1. tačka d) ZKP BiH, odluke o krivičnopravnoj sankciji i imovinskopravnom zahtjevu iz člana 300. stav 1. ZKP BiH, te zbog povrede člana II/3 E Ustava BiH i povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije i osnovnim ljudskim pravima i slobodama (EKLJP). Navedenom žalbom predloženo je da Apelaciono vijeće žalbu uvaži, te pobijanu presudu preinači na način što će optuženog Rade Grujića osloboditi od optužbe, odnosno da Apelaciono vijeće ukine pobijanu presudu i odredi ponovno održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem Suda BiH.
5. Konačno, u dijelu ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva žalbu su izjavili službenici Kancelarije za besplatnu pravnu pomoć pri Ministarstvu pravde BiH, koji zastupaju oštećenu A-3, sa prijedlogom da Apeleciono vijeće žalbu uvaži, te pobijanu presudu preinači na način da u potpunosti udovolji prvobitno postavljenom imovinskopravnom

zahtjevu u iznosu od 45.000 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja zahtjeva.

6. Odgovor na žalbu Tužilaštva BiH dostavila je odbrana optuženog Rade Grujića, advokat Petko Pavlović uz prijedlog da Apelaciono vijeće žalbu odbije u cjelosti kao neosnovanu, dok je na žalbu odbrane optuženog, odgovor dostavilo i Tužilaštvo BiH, sa istim prijedlogom da se žalba odbije kao neosnovana.
7. Vijeće je održalo javnu sjednicu u predmetu 23.10.2024. godine, na kojoj je tužilac Tužilaštva BiH iznio navode žalbe, te odgovor na žalbu branioca optuženog i izjavio da ostaje u cjelosti kod prijedloga iz pismeno podnesene žalbe da se pobijana presuda preinači u dijelu odluke o krivičnopravnoj sankciji, a u odgovoru na žalbu odbrane, predlažući da se žalba odbije i prvostepena presuda potvrdi. Također navode žalbe iznio je i branilac optuženog predlažući da se žalba uvaži, te preinači prvostepena presuda na način da optuženog Grujića Sud oslobodi od optužbe ili da se pobijana presuda ukine i odredi održavajne pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja. U odgovorima na žalbu Tužilaštva BiH i Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći, branilac je naveo da su iste neosnovane i predložio da se iste odbiju kao neosnovane.

III. OPĆA RAZMATRANJA

8. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, Apelaciono vijeće/Vijeće napominje da je obaveza žalioaca da, u skladu sa odredbom iz člana 295. stav 1. tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.
9. Budući da Apelaciono vijeće/Vijeće na osnovu odredbe člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude.
10. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepeneog postupka, bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe

poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega Apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore, odbija kao neosnovane.

IV. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH (BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA)

1. STANDARDI ODLUČIVANJA

11. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kao žalbeni osnov, definisane su članom 297. ZKP BiH, te su taksativno nabrojane u tačkama od a) do k) stava 1. ovog člana.
12. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu prepostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan uticaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).
13. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu već postoje ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude (član 297. stav 2. ZKP BiH).
14. Ukoliko bi vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, osim u slučajevima iz člana 314. stav 1. ZKP BiH.

a) Povreda prava na odbranu - čl. 297. stav 1. tačka d) u vezi sa članom 290. stav 7. ZKP BiH
15. Žalbom odbrane se tvrdi da je povrijeđeno pravo na odbranu optuženog zagarantovano kako međunarodnim aktima (čl. 6. st. 1. EKLJP) tako i domaćim propisima (čl. II/3 E Ustava BiH) u vezi sa članom 290. st. 7. ZKP BiH. Najprije se tvrdi da optuženom od strane tužilaštva BiH nisu blagovremeno dostavljeni identifikacioni podaci i neredigovana izjava

zaštićenog svjedoka A-3 (najmanje 15 dana prije saslušanja svjedoka), čime je prekršen Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Na ovaj način optuženi nije imao potrebno vrijeme da pribavi podatke o svjedoku, njegovom kredibilitetu i izvrši pripreme za unakrsno ispitivanje.

16. Razmatrajući ovaj žalbeni navod, Vijeće podsjeća da je odredbom člana 12. stav 8) Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka između ostalo propisano da će Sud u svim fazama postupka voditi računa o potrebi da se otkriju lični podaci svjedoka sa mjerama zaštite, kako bi se odbrana pripremila za ispitivanje svjedoka. Ovi podaci moraju biti otkriveni najkasnije u vrijeme kada svjedok daje iskaz na glavnom pretresu. Na ročištu za glavni pretres održanom dana 11.05.2023. godine branilac optuženog je potvrdio da je prije 20 dana primio neredigovani zapisnik o ispitivanju oštećene svjedokinje A-3. Istoga dana od strane Tužilaštva BiH je optuženom uručen neredigovani zapisnik o ispitivanju oštećene A-3. Direktno i unakrsno ispitivanje oštećene A-3 izvršeno je na ročištu za glavni pretres održanom dana 15.05.2023. godine. Dakle potpuni identitet svjedokinje A-3 braniocu optuženog je bio poznat 20 dana prije njenog ispitivanja, odnosno optuženi je od strane Tužilaštva BiH upoznat sa ličnim podacima ove svjedokinje 4 dana prije njenog ispitivanja na glavnom pretresu. Stoga Vijeće zaključuje da je postupljeno u skladu sa navedenom odredbom Zakon o zaštiti svjedoka svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.

17. Shodno navedenom, odbrana nije onemogućena u pripremama za unakrsno ispitivanje svjedokinje A-3, kako se to podnijetom žalbom tvrdi. Potvrda toga je i činjenica da je na ročištu održanom dana 15.05. 2023. godine oštećena A-3 unakrsno ispitina od strane branioca optuženog, te da branilac optuženog prije ispitivanja ove svjedokinje nije iznosio bilo kakav prigovor oko nemogućnosti pripreme za unakrsno ispitivanje oštećene A-3, niti je tražio dodatno vrijeme za pripremu unakrsnog ispitivanja ove svjedokinje. Na održanom ročištu, prilikom unakrsnog ispitivanje oštećene A-3, optuženi nije imao pitanja za ovu svjedokinju.

18. U vezi sa ovim žalbenim navodom je i tvrdnja da postoji povreda jednakosti stranaka u postupku, te da prvostepeni sud nije jednako tretirao dokaze odbrane i Tužilaštva BiH. Svjedocima odbrane optuženog (7 svjedoka) pretresno vijeće nije dalo nikakav značaj, nije data ocjena protivrječnosti iskaza sa glavnog pretresa u odnosu na iskaze iz istrage. Na

ovaj način je po mišljenju odbrane povređeno pravilo svjesne, brižljive i sveobuhvatne ocjene dokaza, što je dovelo do povrede prava na pravično suđenje.

19. Vijeće ovaj žalbeni navod smatra neosnovanim. Čitanjem obrazloženja prvostepene presude da se zaključiti da je prvostepeno vijeće detaljno pristupilo analizi svih izvedenih dokaza, kako Tužilaštva BiH, tako i odbrane optuženog. Pri tome prvostepeno vijeće u dijelu prvostepene presude koja se odnosi na alibi optuženog (par. 125- 149) detaljno analizira dokaze odbrane uključujući i svjedoke odbrane optuženog dovodeći ih u vezu sa drugim izvedenim dokazima, nakon analize ovih dokaza daje detaljnu ocjenu dokaza koja sadrži stav prvostepenog vijeća u vezi činjenica koje su dokazane, kao i razloge kojima se prvostepeno vijeće rukovodilo prilikom utvrđenja da je neka bitna činjenica dokazana.

20. Nadalje, dio prvostepene presude koji se odnosi na radnju izvršenja silovanja oštećene A-3 sadrži detaljnu ocjenu dokaza iz kojih je prvostepeni sud zaključio da je optuženi počinio navedenu radnju. Ova ocjena uključuje detaljnu analizu iskaza oštećene A-3 koji se odnosi na poznavanje optuženog prije rata i način njegovog prepoznavanja kao izvršioca radnje silovanja. Ova ocjena dokaza uključuje i dokaze odbrane kojima je odbrana optuženog osporavala da su optuženog zvali Rašo ili Radislav. Obrazloženje prvostepene presude sadrži i argumentaciju koja se odnosi na svjedočenje svjedokinje H.M. čiju izjavu iz istrage je odbrana predložila kao dokaz na okolnost razlika u iskazu iz istrage i na glavnom pretresu. Ovo obrazloženje sadrži detaljnu argumentaciju, zašto nije prihvaćena tvrdnja ove svjedokinje sa glavnog pretresa, da je u S.S. kući vidjela optuženog Grujića, koji ju je tom prilikom udario¹. Iz svega navedenog Vijeće zaključuje da su na isti način tretirani dokazi odbrane i Tužilaštva BiH, te da nema proizvoljnosti u ocjeni izvedenih dokaza.

b) Presuda je zasnovana na nezakonitim dokazima (čl. 297. stav 1. tačka i) u vezi sa čl. 10. stav 2. ZKP BiH)

21. Žalbom se tvrdi da su svi zapisnici o ispitivanju svjedoka i oštećene kao svjedoka, sačinjeni tokom istrage suprotno odredbama člana 86. i 152. ZKP BiH i da se radi o nezakonitim dokazima. Također, i dokazi Tužilaštva BiH (T-66, 67 i 68) su nezakoniti po

¹ paragraf 193 prvostepene presude.

tvrdnji žalbe, jer su izvan vremena optuženja i na nekima su vršene prepravke dokumenta.

22. Vijeće podsjeća da član 10. stav 2. ZKP BiH na koji se žalba poziva propisuje da se nezakonitim dokazom smatraju dokazi pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je BiH ratifikovala, kao i dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ZKP BiH. Izvršenim uvidom u materijalne dokaze koji su izvedeni tokom prvostepenog postupka vidljivo je da je po prijedlogu Tužilaštva BiH prihvaćen samo jedan Zapisnik o saslušanju svjedoka iz istrage^{2.}, dok su po prijedlogu odbrane prihvaćena tri zapisnika o saslušanju svjedoka iz istrage^{3.}

23. Podnijetom žalbom se ne ukazuje o kakvim povredama ljudskih prava i sloboda se radi, a koje su rezultat ovih prihvaćenih dokaza, odnosno žalba ne ukazuje koja konkretna bitna povreda odredaba ZKP BiH je proistekla tokom saslušanja ovih svjedoka u istrazi. U pogledu ostala tri materijalna dokaza koja se odnose na spiskove vojnika, prvostepeno vijeće u dijelu obrazloženja koji se odnosi na alibi optuženog daje argumentaciju na koji način je cijeno dokaznu snagu i značaj ovih materijalnih dokaza u odnosu na ostale izvedene dokaze. Žalba sadrži samo tvrdnju da se radi o nezakonitim dokazima, a da se pri tome ne ukazuje u čemu se zapravo ogleda nezakonitost ovih dokaza, u odnosu na sadržaj odredbe člana 10. stav 2. ZKP BiH.

c) Izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama (čl. 297. st. 1. tačka k) ZKP BiH)

24. Žalbom se tvrdi da izreka pobijane presude pored objektivnih radnji koje se optuženom stavljaju na teret, ne sadrži i subjektivni element, dakle odnos optuženog prema radnji izvršenja i nastupjeloj posljedici, niti njegovu svijest i znanje o učešću u širokom i sistematskom napadu na nesrpsko civilno stanovništvo. Nadalje se ističe da izreka ni obrazloženje ne navode radnje koje je optuženi preduzeo, u kojem je to napadu učestvovao, osporavaju se dokazi koji su izvedeni i ocjena tih dokaza, te po mišljenju odbrane nema ocjene vjerodostojnosti protivrječnih svjedoka.

² dokaz T-6, radi se o saslušanju svjedoku koji je umro

25. Uvidom u izreku presude Vijeće zaključuje da izreka presude ne sadrži manjakavosti kako se to žalbom pokušava ukazati. Izreka pobijane presude jasno označava vremenski period u kojem se odvija širok i sistematičan napad, prostor u kojem se napad odvija, učesnike napada, status optuženog i njegovo znanje da njegove radnje čine dio tog napada. Izreka pobijane presude sadrži i detaljan opis njegove radnje silovanja oštećene A-3, koji uključuje i njegov subjektivni odnos spram nastupile posljedice (dolazak u kuću, odvođenje u drugu prostoriju, naredio da se oštećena skine). Dakle izreka pobijane presude sadrži sva bitna obilježja krivičnog djela za koja je oglašen krivim.

26. Neosnovano se žalbom dalje tvrdi da obrazloženje pobijane presude ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. Uvidom u pobijanu presudu da se zaključiti da obrazloženje sadrži detaljnu analizu svih izvedenih dokaza (tužilaštva i odbrane) pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima. Obrazloženjem se konstatuje koje činjenice je prvostepeno vijeće uzelo kao dokazane, dajući pri tome svoju ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, što je sve u skladu sa zahtjevima odredbe člana 270. st. 7. ZKP BiH. Nadalje prvostepena presuda sadrži detaljnu argumentaciju u pogledu svih obilježja krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim tako da obrazloženje pobijane presude sadrži dovoljnu argumentaciju u vezi opštih elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, statusa civila koji su bili objekt napada, analizu alibija optuženog, znanje optuženog da su njegove radnje dio napada, kao i analazu konkretne radnje silovanja koju je počinio optuženi. Dakle obrazloženje pobijane presude sadrži sve činjenice i dokaze koje je prvostepeno vijeće utvrdilo i koje su bile podloga za donošenje pobijane presude. Stoga, Vijeće ne nalazi manjkavosti obrazloženja prvostepene presude, kako se to žalbom tvrdi.

d) Pogrešna ocjena dokaza

27. U vezi sa ovim žalbenim navodom obrana ističe da je prvostepena presuda donijeta suprotno standardima dokazivanja i ocjene dokaza (par. 50-57 prvostepene presude), pri tome je postupljeno suprotno načelu *in dubio pro reo*. Također se tvrdi da se prvostepeno vijeće moralo (a nije), rukovoditi osnovnim načelima propisanim u ZKP BiH, Europske

³ dokaz O-1.

konvencije o ljudskim pravima i uspostavljenom praksom MKSJ i drugih međunarodnih sudova.

28. Vijeće podsjeća na brojnu praksu Ustavnog suda BiH u vezi ispitivanja povrede ljudskih prava sa aspekta podnijetih apelacija kojima se ukazuje na povrede ovog osnovnog načela, sadržanog u odredbi člana 3. ZKP BiH⁴. Ustavni sud BiH podsjeća da to načelo u konvencijskom smislu konstituira poseban izraz presumpcije nevinosti, te da korespondira s jednim od osnovnih zahtjeva krivičnog pravosuđa da tužitelj mora „*van razumne sumnje*“ dokazati optužbu. Ustavni sud BiH, kao i Evropski sud za ljudska prava, smatra da su redovni sudovi ispunili svoju obavezu kada na jasan način, navedu razumljive razloge na kojima su zasnovali osporenu odluku u odnosu na sva ključna činjenična i pravna pitanja u smislu garancija obuhvaćenih članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

29. Primjenjujući navedene standarde na konkretan predmet Vijeće smatra da je prvostepeni sud dao zadovoljavajuće obrazloženje u pogledu svih bitnih činjenica koja se odnose na dokazanost krivičnog djela koje je optuženom stavljeno na teret. Pri tome nije izostala brižljiva i savjesna ocjena svih izvedenih dokaza, koji su provedeni tokom prvostepeneog postupka, i po mišljenu ovog Vijeća nema proizvoljnosti u zaključivanju prvostepenog suda. Vijeće nalazi da ovakvo obrazloženje ne dovodi u sumnju zaključak prvostepenog suda o tome da je nesumnjivo dokazano da je optuženi, s oblikom vinosti - direktnim umišljajem, počinio krivično djelo za koje je utvrđena njegova krivnja.

V. POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE (či. 299. ZKP BiH)

1. STANDARDI ODLUČIVANJA

30. Vijeće Apelacionog odjeljenja, u kontekstu ovog žalbenog prigovora, primjećuje da se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili nije utvrdio, odnosno kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi, a sve u skladu sa odredbom člana 299. ZKP BiH.

⁴ vidjeti npr. Odluku ustavnog suda BiH broj AP-2437/23

31. Standard koji vijeće Apelacionog odjeljenja treba primijeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost. Vijeće Apelacionog odjeljenja će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka, isključujući svaku razumnu sumnju. U tom smislu, prilikom utvrđivanja da li je zaključak prvostepenog suda bio opravdan, Vijeće Apelacionog odjeljenja će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostepeni sud u prvostepenom postupku.

32. Vijeće Apelacionog odjeljenja ima na umu, kao opšte načelo, da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene u prvostepenom postupku prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti prvostepenog suda. Stoga ovo Vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja, koje je utvrdio prvostepeni sud. Vijeće Apelacionog odjeljenja može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje prvostepenog suda samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjao prvostepeni sud ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna".

a) Postojanje širokog i sistematičnog napada

33. Po tvrdnji žalbe prvostepeni sud nije pravilno utvrdio činjenice koje potkrepljuju ovaj bitni element krivičnog djela. Napadi VRS na bošnjačke oružane formacije u Zvorniku i okolini nisu imali za cilj etničko čišćenje i protjerivanje civilnog stanovništva, već neutralisanje bošnjačkih oružanih formacija u Zvorniku. Stoga je izveden pogrešan zaključak da je u vrijeme obuhvaćeno optužnicom na području opštine Zvornik postojao širok i sistematičan napad.

34. Vijeće konstatuje da obrazloženje prvostepene presude u paragrafima 73-117 sadrži detaljnu argumentaciju u vezi postojanja ovog opšteg elementa koji je neophodan za postojanje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH.

35. Tako da obrazloženje pobijane presude sadrži analizu izvedenih dokaza na okolnosti dešavanja na području opštine Zvornik koji su prethodili dešavanjima u optužnici, uključujući proglašenje Srpske opštine Zvornik i sami početak oružanog napada, kao i dolazak pripadnika Bijelih orlova. Analizira se dešavanje 8. aprila 1992. godine kada su

pripadnici raznih srpskih snaga zauzeli Zvornik u roku od jednog dana, kao i dešavanja koja su potom uslijedila. Zatim se govori o zauzimanju naselja i sela u kojima je živjelo tadašnje muslimansko stanovništvo, zatvaranje i odvoz ovog stanovništva. Pominje se zatvaranje civila pretežno muslimanske nacionalnosti i njihovo držanje u 13 različitih zatočeničkih centara u opštini Zvornik. Detaljno se analiziraju događaji u selu Liplje, ubistva, maltretiranje i pljačka muslimanskog stanovništva uključujući smještaj velikog broja civila u dvije kuće. Saslušane svjedokinje su potvrdile slučajeve silovanja dok su boravile u kućama Đ.S. i S.S..

36. Stoga imajući u vidu da iz navedenih događaja prozilazi da je napad svih srpskih snaga obuhvatao cijelo područje opštine Zvornik, uključujući brojne zabranjene radnje usmjerene prema velikom broju bošnjačkog (muslimanskog) stanovništva opštine Zvornik, Vijeće nema sumnje u ispravnost zaključka prvostepenog vijeća o postojanju širokog i sistematičnog napada na području Zvornika u vremenskom periodu navedenom u izreci prvostepene presude.

b) Znanje optuženog za takav napad

37. Žalbom se također tvrdi da sud nije obrazložio da li su i koje radnje optuženog bile dio širokog i sistematskog napada, saslušani svjedoci (Predrag Grujić, Mile Grujić i Nedeljko Slijepčević) nisu izjavili da je optuženi preduzimaao bilo koje radnje u selu Liplje ili na drugim područjima opštine Zvornik, ili prema zatvorenim licima. Odbrana tvrdi da samo prisustvo optuženog ispred kuća gdje su zatvoreni civili ne ispunjava uslov za znanje optuženog o postojanju širokog i sistematičnog napada.

38. Nasuprot ovakvim tvrdnjama, prvostepena presuda u paragrafima 150- 154 daje argumentaciju u pogledu ispunjenosti i ovog opšteg elementa optuženja. Tako se u pobijanoj presudi citira praksa MKSJ koja za djela optuženog i njegovu vezu sa napadom, kao i njegovo znanje o napadu, smatra ispunjenost ovog uslova, između ostalog, ako optuženi u najmanju ruku prihvata rizik da su njegovi postupci dio tog napada⁵

⁵ vidjeti paragraf 151. prvostepene presude

39. Vijeće podsjeća da i druga praksa MKSJ u vezi ovog pitanja prihvata stav o ispunjenosti ovog uslova kad su zločini bili u vezi sa napadom na civilno stanovništvo⁶. Vijeće konstatuje da prvostepena presuda ispravno analizira činjenicu da je optuženi pripadnik čete Snagovo, i sastavni dio formacija koje su činile napad prema bošnjačkim civilima opštine Zvornik, i civile među kojima je bila oštećena A-3, nezakonito držali zatvorene u kućama. Pri tome nije se radilo o sporadičnom i izoliranom incidentu, niti o pojedinačnim zločinima koji su se mogli smatrati izuzetkom već o sistematičnom načinu ponašanja prema civilima bošnjačke nacionalnosti. Stoga ova dešavanja nisu mogla ostati nepoznata bilo kom prosječnom stanovniku opštine Zvornika, pogotovo ne optuženom koji je pripadnik vojne jedinice, koja aktivno učestvuje u ovim dešavanjima.

40. Uostalom i sami svjedoci P. Grujić, M. Grujić i N. Slijepčević, u čiju vjerodostojnost prvostepeno vijeće nema sumnju, potvrđuju da su vidjeli optuženog ispred kuća u kojima su civili zatvoreni. Dakle zatvaranje ovih civila je u neposrednoj vezi sa napadima na bošnjačko stanovništvo u kojima je učestvovala i četa optuženog zajedno sa Bijelim orlovima. Daljna dešavanja u kućama sa civilima, uključujući i radnje silovanja zatvorenih žena su posljedica napada i zatvaranja civila u ove kuće. Stoga, Vijeće nalazi da je ispravan stav prvostepene presude o ispunjenosti i ovog opšteg elementa inkriminacije optuženog.

c) Postojanje progona

41. Ovim elementom krivičnog djela, se po tvrdnji žalbe, prvostepeni sud bavi u paragrafima 150-161 pobijane presude i pri tome ne navodi nijedan dokaz iz kojeg proizilazi postojanje ovog bitnog elementa krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, a koji dokaz bi potvrdio da je optuženi počinio progon.

42. Jednostavnim uvidom u potvrđenu optužnicu Tužilaštva BiH da se zaključiti da je optuženom na teret stavljenja radnja izvršenja silovanja iz tačke g) Zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, te da optuženom nije uopšte stavljena na teret radnja progona iz tačke h) navedenog člana.

⁶ Predmet Tadić, žalbeno vijeće presuda od 15. jula 1999. godine, par. 271.

43. Također, uvidom u izreku pobijane presude lako se da zaključiti da optuženi uopšte nije oglašen krivim zbog radnje progona iz tačke h) člana 172. stav 1. KZ BiH. Netačna je tvrdnja žalbe da se pobijana presuda u navedenim paragrafima bavi postojanjem progona. Navedeni paragrafi 150- 154 se bave opštim elementom nexusa optuženog (da je znao za napad i da su njegove radne dio napada), dok se paragrafi 155-161 odnose na analizu dokaza koje je prvostepeno vijeće cijeni u odnosu na radnju zlostavljanja i silovanja u kućama S.S. i Đ.S.. Dakle ovaj žalbeni navod se odnosi na radnju izvršenja progona koja uopšte ne postoji u pobijanoj presudi.

d) Iskaz svjedokinje A-3

44. Žalbom se ukazuje da je pobijana presuda pogrešno cijeni iskaz oštećene svjedokinje A-3, poklonivši mu vjeru. Žalbom se tako ističu kontradiktornosti u njenom iskazu, koje se odnose na način njenog zarobljavanja. Tvrdi se da su činjenice koje je izgovorila, proizvod njenih nagađanja, te da je svjedokinja nesigurna u prepoznavanju optuženog. U vezi tim se tvrdi da svjedokinja za optuženog izjavljuje da je „valjda Grujić“, da se zvao Radislav, Rašo, Radiša. Tvrdi se da identifikacija optuženog nije sprovedena u skladu sa odredbom člana 85. stav 4. ZKP BiH.

45. Vijeće primjećuje da žalbeni navodi u vezi kontradiktornosti koje po mišljenju odbrane postoje u vezi dijelova iskaza oštećene A-3, na okolnosti kome su pripadali tenkovi, odnosno ko ih je postavio u selo Osojčik, da li su mještani spavali po drugim kućama ili u svojim kućama, kao i način njenog zarobljavanja i broja zarobljenih lica u Đ.S. kući, same po sebi nemaju karakter odlučnih činjenica koje mogu dovesti u pitanje kredibilitet svjedokinje A-3.

46. Ovo iz razloga što je iz svih izvedenih dokaza na saglasan način utvrđena činjenica da oštećena A-3 jeste bila zarobljena i da se skupa sa ostalim licima nalazila u selu Liplje u kućama Đ.S. i S.S.. Svi svjedoci koji su ispitivani na ove okolnosti su potvrdili da su se u ovim kućama nalazila zatvorena lica pominjući različit broj od 400 do 500, odnosno više stotina zatvorenih lica. U suštini utvrđivanje tačnog broja zatvorenih lica ne utiče na kredibilitet oštećene A-3.

47. Također, po pitanju prepoznavanja optuženog od strane oštećene A-3 i izvršenju radnje silovanja oštećene A-3 od strane optuženog, prvostepena presuda posvećuje detaljnu

analizu u paragrafima 169-208. Tačno je da oštećena A-3, kada govori o optuženom, istoga označava kao Radislav, Rašo sin Despota, Steve Grujića. Međutim ova činjenica ne utiče na valjanost njenog iskaza. Kako to navodi i prvostepena presuda, oštećena A-3 je na nesumnjiv način objasnila odakle prepoznaje optuženog, navodeći da se radi o njenom komšiji iz Grujića, sinu Steve Despota, te da je njen otac razvozio drva pa je Rašu viđala kada je sa ocem išla u njegovo selo.

48. U toku dokaznog postupka pred prvostepenim vijećem je utvrđeno da se otac oštećene A3 jeste bavio sječom drva, da je radio sa konjima, da je dovozio drva i da je imao sina i kćer.⁷ U vezi nadimaka optuženog Rašo ili Radislav, i tvrdnji žalbe da optuženi nikad nije imao ove nadimke, prvostepena presuda daje argumentaciju i za ovaj navod. Tako se ukazuje na materijalni dokaz optužbe T-67 u kojem je navedeno Radiša sin Steve, rođen 1967. godine, kao i iskaz svjedoka Mila Grujića koji potvrđuje da su optuženog kao dijete zvali Radiša, što imajući u vidu sličnost svih ovih imena i objašnjava zašto svjedokinja A-3 optuženog imenuje sa Rašo i Radiša.

49. Neosnovan je i žalbeni navod u vezi prepoznavanje optuženog tokom istrage, te da je ovo prepoznavanje suprotno odredbi člana 85. stav 4. ZKP BiH. Ova odredba dozvoljava prepoznavanje lica na osnovu prepoznavanja tog lica među fotografijama svjedoku nepoznatih lica. Uvidom u Zapisnik o prepoznavanju iz istrage (dokaz T-1) da se zaključiti da je postupljeno u skladu sa navedenom odredbom. Tako je zapisnikom o prepoznavanju konstatovano da je od oštećene A-3 zatraženo da opiše osobu koja ju je prvi put silovala što je svjedokinja učinila navodeći identitet optuženog i odakle ga poznaje, zatim je opisala odjeću optuženog i njegov fizički izgled u momentu silovanja. Nakon toga je svjedokinji predocen foto album sa šest fotografija osoba muškog spola, na kojima je svjedokinja prepoznala optuženog kao počinioca radnje silovanja. Nakon ovoga svjedokinji je predocen drugi foto album sa šest fotografija osoba muskog spola, na kojima je također svjedokinja prepoznala optuženog. Uvidom u oba foto albuma Vijeće je zaključilo da se radi o dvije različite fotografije optuženog iz dva vremenska perioda, te da se na fotografijama ostalih osoba iz oba foto albuma nalaze osobe sličnog izgleda i starosne dobi, pri tome nijedna od ovih predocenih osoba nema nekih karakterističnih znakova

⁷ svjedoci Sreten Grujić i Predrag Grujić

(brada, brkovi, ožiljak i sl.) u odnosu na ostale osobe sa fotografije. Dakle postupljeno je u cjelosti u skladu sa odredbom člana 85. stav 4. ZKP BiH.

50. Stoga, oštećena A-3 je dosljedna u svojoj tvrdnji kako tokom istrage, tako i na glavnom pretresu, da optuženi jeste osoba koja je izvršila radnju njenog silovanja, pa ovo Vijeće kao i prvostepeno vijeće nema sumnju u iskaz svjedokinje A-3 u pogledu identifikacije optuženog kao počinioca navedene radnje.

51. U vezi identifikacije optuženog u sudnici od strane svjedokinje H.M., žalbom se tvrdi da se takvoj radnji ne može dati povjerenje. Uvidom u paragraf 193. prvostepene presude, samo prvostepeno vijeće ocjenjujući iskaz svjedokinje H.M. zaključuje da „ *svjedokinja nije dala prihvatljivo obrazloženje zašto ranije nije izjavila da je vidjela Rada Grujića u S.S. kući, da im je psovao, da je upravo on udario, da to čini tek na glavnom pretresu i to nakon razgovora o događaju sa oštećenom A-3, što je nesumnjivo na nju uticalo da na glavnom pretresu koji se vodi protiv optuženog po prvi put spomene Grujića, za vijeće njen iskaz da je zaista u kući vidjela Rada nije uvjerljiv*“. Dakle i samo prvostepeno vijeće ovaj njen dio iskaza nije prihvatilo pa i sam žalbeni navod u vezi ove činjenice nema nikakav značaj.

e) Dokazi odbrane

52. Žalbom se tvrdi da je prvostepeno vijeće pogrešno cijenilo dokaze odbrane, svjedoke Jasiković Miloša, Jokić Cvjetka i Slepčević Milana. Očigledno je da ovaj žalbeni navod zapravo sadrži neslaganje odbrane sa načinom ocjene ovih dokaza od strane prvostepeneog vijeća, te da žalba zapravo daje veći značaj iskazu ovih svjedoka u odnosu na zaključke prvostepene presude. Uvidom u argumentaciju prvostepene presude paragraf 137 -148 evidentno je da prvostepeno vijeće daje detaljnu ocjenu iskaza navedenih svjedoka, cijeneći ove iskaze u vezi sa svim ostalim izvedenim dokazima, koja ocjena je na kraju rezultirala zaključkom da optuženi jeste bio prisutan u vrijeme navedeno u optužnici u kući S.S. i da jeste izvršio radnju silovanja oštećene A-3. Ovo Vijeće prihvata argumentaciju prvostepene presude pa bi daljnje elaboriranje navedenih svjedoka zapravo značilo ponavljanje argumentacije prvostepeneog vijeća.

53. Identična situacija je i sa žalbenim navodom u odnosu na materijalne dokaze (T-66.67 i 68) koji u suštini predstavljaju prigovor koji je odbrana već iznijela tokom trajanja pretresa

pred prvostepenim vijećem i o čemu je prvostepena presuda dala svoju argumentaciju koja je prihvatljiva i za ovo Vijeće.

f) Nalaz i mišljenje vještaka dr. Rusmira Softića

54. Žalba osporava zaključak vještaka (forenzičko-psihijatrijska ekspertiza) da je dat samo na osnovu lične anamneze i kazivanja oštećene, pri čemu odbrani nije dostavljen niti jedan medicinski dokument oštećene A-3.

55. Ocjenom nalaza i mišljenja vještaka dr. Softića utvrđeno je da je prilikom ispitivanja, vještak objasnio da je prilikom sačinjavanja predmetnog nalaza i mišljenja imao medicinsku dokumentaciju, ali je nije smatrao relevantnom i nije je naveo u svom nalazu i mišljenju, te da bi nalaz koji je konkretno dao, bio potpuno isti i u situaciji da tu dokumentaciju nije vidio. Tokom trajanja glavnog pretresa vještak je unakrsno ispitan od strane odbrane, pri tome odbrana nije u cilju osporavanja nalaza i mišljenja ovog vještaka predlagala izvođenje dokaza putem svog vještaka neuropsihijatra. Stoga samo neslaganje odbrane sa nalazom i mišljenjem vještaka nije odgovarajući način za osporavanje tog dokaza.

VI. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BiH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA

1. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

56. Podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona, mora, kako je već rečeno, navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

57. U slučaju kada povreda zakona proizlazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, apelaciono vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati relevantna činjenična utvrđenja pretresnog vijeća. Time apelaciono vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku nego primjenjuje odgovarajuću pravnu normu na dokaze sadržane u spisu u nedostatku dodatnih dokaza, te mora utvrditi da li je samo uvjereno izvan svake razumne sumnje u činjenično utvrđenje koje odbrana osporava prije nego što potvrdi to činjenično utvrđenje po žalbi.

58. U slučaju kada apelaciono vijeće zaključi da je pretresno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjereno u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće, apelaciono vijeće će preinačiti presudu u svjetlu pravilne primjene zakona i po potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, kako je to i propisano članom 314. i 308. ZKP BiH.

2. PRIGOVOR U VEZI RETROAKTIVNE PRIMJENE KRIVIČNOG ZAKONA

59. Odbrana prigovara primjeni KZ BiH kao zakonu koji je strožiji od KZ SFRJ koji je važio u vrijeme navodnog izvršenja krivičnog djela, navodeći da djelo koje se optuženom Grujiću stavlja na teret nije bilo propisano u zakonu koji je važio u vrijeme kada je navodno počinio djelo, te samim tim KZ BiH koji propisuje takvo djelo, nije ni mogao biti primjenjen. Odbrana smatra nadalje, da su obilježja krivičnog djela koje je optuženom stavljeno na teret, kao i radnje izvršenja, već propisane u članu 142. Stav 1. KZ SFRJ, te da je u tom smislu primjerenije bilo primjeniti ovaj zakon. Također, zanemaruje se da bi u slučaju primjene zakona koji je važio u vrijeme izvršenja djela, propisani maksimum bio petnaest godina zatvora, a sada je četrdesetpet prema primjenjenom KZ BiH, te je samim tim jasno da je raniji zakon blaži po učinioca. Odbrana smatra da je sud pogrešno primjenio krivični zakon i to na štetu optuženog.

60. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim. Najprije, Vijeće cijeni da krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka g), nije bilo inkriminisano preuzetim KZ SFRJ, koji zakon je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, pa je stoga primjena KZ BiH, kao kasnijeg zakona zasnovana na odredbi člana 4.a) tog zakona kojom je propisano da članovi 3. (načelo zakonitosti) i 4. (načelo vremenskog važenja krivičnog zakona) ovog zakona ne sprječavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je, u vrijeme kada je počinjeno, predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava. Ovaj stav je do sada potvrđen u više odluka Evropskog suda za ljudska prava, kao i Ustavnog Suda BiH.

61. Vijeće napominje da i presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Maktouf/Damjanović od 18. jula 2013. godine potvrđuje identičan stav navodeći: „ *neki zločini, konkretno zločini protiv čovječnosti, su u domaći zakon uvedeni 2003. godine. Sud BiH i entitetski sudovi stoga nemaju nikakve druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima.*“ Konačno, ovakav stav potvrdio je i Ustavni Sud BiH u predmetu Jadranko Palija odbijajući aplikaciju između ostalog i u dijelu

koji se odnosi na krivično djelo Zločini protiv čovječnosti. Ustavni Sud BiH je u pomenutoj presudi naglasio da ne postoji bilo kakva mogućnost da se, s obzirom na to da mu je za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti utvrđena kazna dugotrajnog zatvora, apelantu u konačnici izrekne drugačija kazna od one koja mu je utvrđena za to krivično djelo.

62. Pitanje zakona blažeg za učinioca, bilo je predmetom razmatranja i u skorijoj praksi ESLJP, i to u predmetu *Boško Mikulović i Predrag Vujisić protiv Srbije* (presuda donesena 24.11.2015. godine) paragrafi 41. – 44., gdje su predstavke oba aplikanta oglašene nedopuštenim. Tačnije utvrđeno je da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio na snazi Krivični zakon koji je propisivao smrtnu kaznu kao maksimum zapriječene kazne za predmetno krivično djelo, što svakako kasniji zakon čini blažim, obzirom da je u istom izbrisana smrtna kazna i za isto djelo kao maksimalna zapriječena kazna zatvora u trajanju od 40 godina.

63. Cijeneći argumentaciju u pobijanoj presudi, Vijeće nalazi da je ista opravdana i pravilna, budući da niti opis, a niti bitna obilježja krivičnog djela Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ na koji odbrana ukazuje u žalbi i krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH nisu jednaka. Zločini protiv čovječnosti u vrijeme izvršenja inkriminiranih ranji, kao krivično djelo nisu bili propisani u KZ SFRJ, to djelo predstavlja zločine po međunarodnom pravu, a što je prvostepni sud istakao ispravno u p.63. do 65. pozvavši se na važeću praksu Evropskog suda za ljudska prava.

64. Stoga, Vijeće kao neosnovan odbija žalbeni navod da je došlo do povrede člana 298. tačka d) ZKP-a BiH.

VII. ŽALBENI OSNOV U POGLEDU ODLUKE O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

(član 300.ZKP BIH)

1. STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

65. Presuda se zbog odluke o kazni može pobijati po dva različita osnova, kako to predviđa član 300. ZKP BiH.
66. Presuda se po ovom osnovu može pobijati ako pretresno vijeće nije primijenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjeravanja kazne. Međutim, apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će apelaciono vijeće preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.
67. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je pretresno vijeće neprimjereno iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je pretresno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocjeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.
68. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravedna, da apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.
69. Apelaciono vijeće uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je apelaciono vijeće uvjereno da je pretresno vijeće razmatralo, te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.
70. Protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji, žalbu je izjavilo Tužilaštvo BiH, kao i odbrana optuženog.

2. Žalbeni prigovori Tužilaštva i branioca optuženog Grujića

71. Kada je u pitanju odluka o krivičnopravnoj sankciji, žalbu protiv odluke o sankciji podnijelo je i Tužilaštvo BiH, kao i odbrana optuženog Grujića.
72. Odbrana navodi da prvostepeno vijeće nije dalo dovoljno značaja naročito olakšavajućim okolnostima, poput činjenice da je optuženi u vrijeme izvršenja bio relativno mlađe životne dobi (25 godina), da nije bio učesnik rata od 18.12.1992. godine, da je njegovo držanje pred sudom bilo korektno, te sud nije cijenio njegove materijalne prilike.
73. Protiv presude u dijelu odluke o krivičnopravnoj sankciji žalbu je izjavilo i Tužilaštvo BiH navodeći da je stav o nepostojanju otežavajućih okolnosti pogrešan. Otežavajuće okolnosti se ogledaju u posljedicama krivičnog djela kroz traume koje ostaju oštećenoj za cijeli život, zatim pobude iz kojih je djelo učinjeno, kao i činjenicu da je optuženi poznavao žrtvu koja je bila njegova komšinica koja je zasigurno od njega očekivala i neku zaštitu. Od olakšavajućih okolnosti, iste prema stavu žalbe nemaju značaj koji im je dao sud, a radi se o njegovo ranijoj neosuđivanosti, te da je u nekoliko navrata napuštao BiH tokom rata. Što se tiče njegove dobi od 25 godina u vrijeme izvršenja krivičnog djela, radi se o tada već zreloj osobi koja može da shvata značaj svojih postupaka. Sve ovo u cjelosti sagledavši, tužiteljica predlaže da se odluka o kazni preinači i izrekne kazna u dužem trajanju.
74. Prilikom odmjeravanja kazne prvostepeni sud se rukovodi opštim pravilima za odmjeravanje kazne, koja su iznesena u članu 48. stav 1) do 3) KZ BiH⁸, pa tako pored propisane kazne za određeno krivično djelo, uzima u obzir sve druge okolnosti koje su vezane za ličnost optuženog i za samo djelo, a koje su od uticaja na vrstu i visinu sankcije. Pri tome, sud sve utvrđene olakšavajuće i otežavajuće okolnosti cijeni u skladu sa

⁸ Član 48. KZ BiH Opšta pravila za odmjeravanje kazne: (1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen *krivice*, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja. (2) Kad sud odmjerava kaznu učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude, odnosno od izdržane ili oproštene kazne. (3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje

slobodnom ocjenom i daje im određenu težinu. Rukovodeći se naprijed navedenim standardima u pogledu ovoga žalbenog osnova, Vijeće zaključuje da je izrečena kazna od 6. godina pravilno odmjerena od strane prvostepenog vijeća.

75. Izrečena kazna nije dovedena u pitanje i žalbenim navodom Tužilaštva BiH o postojanju otežavajućih okolnosti na strani optuženog, koje se ogledaju u nastupjelim posljedicama oštećene, izvršenim krivičnim djelom. Međutim ova činjenica, sama po sebi ne dovodi u sumnju zaključak prvostepene presude da će se sa izrečenom kaznom ostvariti svrha kažnjavanja.

76. Ovo iz razloga, kada su u pitanju i olakšavajuće okolnosti, suprotno razlozima žalbe odbrane, prvostepeno vijeće je na strani optuženog upravo i cijenilo da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela optuženi imao dvadeset i pet godina, te da je u nekoliko navrata u toku rata napuštao Bosnu i Hercegovinu time izražavajući neprihvatljiv stav prema ratnim dešavanjima, a također i da prije izvršenja krivičnog djela, a ni nakon izvršenja ovog krivičnog djela nije osuđivan.

77. Stoga, sagledavši u cjelosti počinjeno krivično djelo, te imajući u vidu praksu Suda BiH u izricanju kazne u ranijim istovrsnim predmetima, ublažena kazna koja je odmjerena optuženom uz sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti predstavlja adekvatnu kaznu koja može ispuniti kako specijalnu, tako i generalnu prevenciju, te jasno izraziti društvenu osudu učinjenog krivičnog djela.

78. Apelaciono vijeće, kao i prvostepeno, nalazi da kazna zatvora u trajanju od šest godina predstavlja adekvatan odraz težine krivičnog djela, stepena krivice optuženog, brojnosti radnji i načina izvršenja djela, ali i ličnih okolnosti na strani optuženog, zbog čega su žalbeni prigovori i Tužilaštva i odbrane po osnovu člana 300. ZKP BiH ocijenjeni kao neosnovani i žalbama se odluka o krivičnopravnoj sankciji pobijane presude, nije osnovano dovela u pitanje, a Vijeće smatra da će se ovom sankcijom ostvariti svrha kažnjavanja predviđena članom 39. KZ BiH.

učinitelja, vodeći pri tome računa o visini njegove plate, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

VI - ŽALBENI OSNOV U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH: ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

79. Branilac optuženog Grujića, kao i Ured za pružanje besplatne pravne pomoći izjavili su žalbu zbog odluke o dosuđenom imovinskopravnom zahtjevu oštećenoj A-3.
80. Odbrana optuženog najprije prigovara visini dosuđenog imovinskopravnog zahtjeva, smatrajući da je isti stvarni motiv svjedočenja oštećene. Također se prigovara da je predmetni imovinskopravni zahtjev neovlašteno podnesen u ime oštećene, jer uz zahtjev nije dostavljena pismena punomoć oštećene data Uredu za besplatnu pravnu pomoć.
81. U žalbi koju u ime oštećene A3 podnosi Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Ministarstva pravde BiH, ističe se da nije dato pravilno i potpuno obrazloženje razloga zašto se samo djelomično usvaja imovinskopravni zahtjev oštećene. Optužena je prema mišljenju vještaka pretrpjela duševnu bol i strah veoma jakog intenziteta devet dana, dok je duševnu bol jakog intenziteta trpjela tri godine tokom izloženosti različitim oblicima nasilja kojima je svjedočila, duševne bolove blažeg intenziteta trpi i danas. Također, posljedice koje su sve ove okolnosti ostavile na oštećenu, dovele su do .. Predlaže se da se presuda preinači u ovom dijelu i oštećenoj dosudi pun iznos od 45.000,00 KM za zakonskom zateznom kamatom.
82. Apelaciono vijeće najprije kostatuje da su ispunjene zakonske pretpostavke iz člana 193. stav 1. ZKP BiH, te da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je donio odluku u vezi postavljenog imovinskopravnog zahtjeva.
83. Kada je u pitanju žalbeni prigovor branioca optuženog koji se odnosi na ovlaštenje oštećene Uredu za pružanje besplatne pravne pomoći Ministarstva pravde BiH, uvidom u spis, Vijeće je utvrdilo da je po zahtjevu oštećene, a u skladu sa članom 15. kao i članom 25. Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći BiH, omogućena besplatna pravna pomoć oštećenoj od strane Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći, a sve u skladu sa Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći BiH koji propisuje oblike ostvarivanja besplatne pravne pomoći korisnicima pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine. Na temelju navedenog zakona, a na zahtjev oštećene, Ured je donio rješenje o zastupanju oštećene u ovom krivičnom postupku dana 13.3.2023. godine, na osnovu kojeg je po ovlaštenju oštećene i podnio imovinskopravni zahtjev u njeno ime dana 5.10.2024. godine

u ovom postupku. Osim toga, oštećena je također u toku svjedočenja pred sudom, i usmeno podnijela imovinskopravni zahtjev.

84. Stoga, imajući u vidu navedeno, Vijeće ne nalazi osnovanim prigovor da je Ured Ministarstva pravde neovlašteno podnio predmetni zahtjev. Upravo Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći propisana je mogućnost zastupanja lica između ostalog i u krivičnim postupcima, a na temelju uslova propisanih navedenim zakonom, koje pravo i mogućnost je oštećena legitimno iskoristila.

85. U vezi sa dijelom prigovora kojim se ističe da je iznos dosuđenog imovinskopravnog zahtjeva previsoko određen, Vijeće je imalo u vidu detaljno navedene razloge kojima se prvostepeno vijeće rukovalo i sa kojima je i ovo Vijeće saglasno. Iz nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra prof. dr. Rusmira Softića, proizilazi da su kod oštećene registrovani ... koji su posljedica zarobljenišva. Ali pored seksualnog nasilja koje je ona pretrpjela, osim od optuženog, također i od strane drugih osoba, ali potom i zbog različitih oblika psihičkog i fizičkog nasilja koje je sprovedeno nad drugim osobama i kojima je ona svjedočila, imovinski zahtjev je dosuđen srazmjeno odgovornosti optuženog u ovom postupku.

86. U tom smislu pravilno su primjenjene odredbe ZOO, kada je primjenom člana 202. ZOO dato pravo na novčanu satisfakciju zbog pretrpjelih duševnih bolova oštećenoj. Također, uzeti su u obzir i Orijentacioni kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH, pa su u tom smislu cijenjeni iznosi za utvrđivanje visine naknade za pretrpljene fizičke bolove po danima, pravičnu novčanu naknadu za pretrpljeni strah, iznose za utvrđivanje visine naknade zbog ... Sve je to opredijelilo prvostepeni sud da djelimično usvoji podneseni imovinskopravni zahtjev, cijeneći da dosuđeni iznos od 10.000, 00 KM predstavlja pravičnu naknadu, a sa prekomjernim iznosom zahtjeva je oštećena upućena na parnični postupak.

87. Prema nalazu vještaka, posljedice koje je oštećena pretrpjela su rezultirale sa ..., ali posljedice na njeno duševno zdravlje prouzrokovane su i okolnostima u kojima je živjela tri godine u vrijeme počinjenja krivičnog djela od strane optuženog, a koje nisu isključivo rezultat radnji optuženog, pa je prvostepeno vijeće to pravilno imalo u vidu. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je odlučio na ovaj način i ne

nalazi da se žalbom punomoćnika oštećene, kao i žalbom odbrane osnovano dovela u pitanje odluka o visini dosuđenog iznosa.

88. Kada je u pitanju prigovor odbrane da je oštećena motivisana zapravo novčanom koristi kako bi svjedočila protiv optuženog, ovakav prigovor osim što nije osnovan, nije ni primjeren. Oštećena je žrtva, van razumne sumnje dokazanog zločina protiv čovječnosti počinjenog silovanjem od strane optuženog i nesumnjivo je oštećenoj nanesena duševna bol, kao i cjeloživotna trauma. Prema odredbama ZKPBiH u vezi sa relevantnim odredbama ZOO, oštećena A-3 ovlaštena je zahtjevati odštetu, za koju je u ovom slučaju Sud utvrdio da je osnovana u navedenom iznosu.

89. Konačno neosnovan je i žalbeni navod odbrane da nije utvrđeno da li ...predstavlja privremeno ili trajno umanjenje jer po tvrdnji odbrane naknada se može dodijeliti samo u slučaju trajnog umanjenja životne aktivnosti. Odredbom člana 200 ZOO između ostalog je propisano da novčana naknada pripadu licu između ostalog i za pretrpljenje duševne bolove zbog umanjene životne aktivnosti.

90. Ovaj oblik štete ima u pravilu trajni karakter, ali novčana naknada se može dosuditi i kad je smanjenje životne aktivnosti privremeno, ako je jačeg intenziteta i duljeg trajanja ili ako to posebne okolnosti opravdavaju.⁹ Dakla sudska praksa priznaje i ovaj oblik naknade, neovisno od toga da li se radi o trajnom umanjenju životne aktivnosti. Činjenica da oštećena A-3 ... koji je nastao kao posljedica njenog zarobljavanja u ratu i seksualnog nasilja nad njom i svjedočenja o seksualnom nasilju nad njom i drugim osobama, a koje okolnosti u svojoj ukupnosti predstavljaju posebne okolnosti koje opravdavaju dosuđivanje takve vrste novčane naknade oštećenoj.

91. U skladu sa svim navedenim, a nalazeći da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbama, odlučeno je kao u izreci presude, na osnovu člana 313. u vezi sa članom 310. ZKP-a BiH.

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA

ZAPISNIČAR:

Staniša Gluhajić

Pravna savjetnica

Dženana Deljkić Blagojević

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

⁹ Zaključak broj 6 sa savjetovanja Saveznog suda, vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina i Vrhovnog vojnog suda od 15. i 16. oktobra 1986. godine.